

9. Кучерявенко, Н.П. Курс налогового права : в 6 т.: Учение о налоге / Н.П. Кучерявенко. – Т. 3. – Харьков : Легас : Право, 2005. – 600 с.
10. Бюджетный кодекс Российской Федерации от 31 июля 1998 г. №145-ФЗ // Собрание законодательства Российской Федерации. – 1998. – №31. – Ст. 3823.
11. Головашевич О.О. Правове регулювання оподаткування доходів фізичних осіб в Україні [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О.О. Головашевич; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2007. – 193.
12. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.

СУДАРЕНКО О. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
(Київський національний торговельно-
економічний університет)

УДК 347.73

ОБ'ЄДНАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ ЯК СУБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Стаття присвячена дослідженню питань правового статусу об'єднаних територіальних громад, спроможних об'єднаних територіальних громад як нових суб'єктів фінансового права. Визначено ознаки, за наявності яких об'єднана територіальна громада набуває статусу спроможної. Вироблено пропозиції удосконалення законодавства у зазначеній сфері.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, спроможна об'єднана територіальна громада, фінансові правовідносини, бюджетні правовідносини, місцеві податки, учасник податкових правовідносин, міжбюджетні правовідносини.

Статья посвящена исследованию вопросов правового статуса объединенных территориальных общин, solvent объединенных территориальных общин как новых субъектов финансового права. Выделены признаки, при наличии которых объединенная территориальная община приобретает статус solvent. Разработаны предложения усовершенствования законодательства Украины в указанной сфере.

Ключевые слова: объединенная территориальная община, solvent объединенная территориальная община, финансовые правоотношения, бюджетные правоотношения, местные налоги, налоговые правоотношения, межбюджетные правоотношения.

The article is devoted to the study of issues of legal status of united territorial communities, solvent united territorial communities as new subjects of financial law. Signs at presence of that united territorial communities acquires status of solvent are certain. Proposals for improving the legislation of Ukraine in this area have been developed.

Key words: united territorial community, solvent united territorial community, financial legal relations, budgetary legal relations, local taxes, tax legal relations, inter-budgetary legal relations.

Вступ. На сьогодні в Україні провадять реформи, направлені на підвищення стандартів життя. З 2014 року в Україні розпочалась реформа у сфері децентралізації влади, направлена на формування трірівневого адміністративного устрою: 1) базовий – громади; 2) районний – райони; 3) регіональний – Автономна Республіка Крим, області, м. Київ і м. Севастополь [1]. Проведення зазначеної реформи здійснюється шляхом розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіальних утворень за принципом субсидіарності, створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпе-

чення здійснення органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень тощо. Базовий рівень адміністративно-територіального устрою сьогодні представляють сільські, селищні та міські ради, а також ради об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. У чинному законодавстві України з'явилися нові поняття: «об'єднані територіальні громади», «спроможні територіальні громади» та «укрупнені адміністративно-територіальні одиниці, що створилися». Зазначені суб'єкти мають право на бюджет, отже, вони є суб'єктами бюджетних правовідносин [2, с. 71-73].

Водночас питання щодо вивчення правового статусу об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ), а також спроможних територіальних громад як суб'єктів фінансових відносин та їх прав і обов'язків у сфері публічних фінансів не були предметом окремого наукового дослідження. Принагідно слід зазначити, що предметом наукових досліджень Н.В. Воротиної [3], І.Б. Заверухи [4], А.Ю. Нашимець-Наумової [5], Н.Ю. Пришви [6] тощо були питання фінансової децентралізації, що є одним із невідмінних напрямів децентралізації влади, розпочатої у 2014 році. Фінансова децентралізація – це процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх використання між центральним і місцевим управлінням [5, с. 165]. Фінансова децентралізація є комплексним процесом реформування бюджетної та податкової систем, направленим на зміцнення місцевих бюджетів, надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування щодо здійснення видатків на забезпечення функціонування відповідних територіальних громад [6, с. 194, 197].

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні питань правового статусу об'єднаних територіальних громад та спроможних ОТГ як суб'єктів фінансового права; визначення ознак, за наявності яких ОТГ набуває статусу спроможної; порівняння правового статусу ОТГ із правовим статусом міст обласного підпорядкування, сіл, селищ, міст; вироблення пропозицій удосконалення законодавства України у зазначеній сфері.

Результати дослідження. Сільські, селищні та міські ради розпочали процедуру об'єднання з набуттям чинності Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (далі – Закону) [7]. Таке об'єднання провадиться навколо потенційних адміністративних центрів, які визначаються за методикою, встановленою Урядом України [8]. Формування спроможних територіальних громад здійснюється шляхом визначення потенційними адміністративними центрами, в першу чергу, міст обласного значення та населених пунктів, що мають статус районних центрів, та зон їх доступності, в другу – населених пунктів (сіл, селищ, міст), які раніше мали статус районних центрів та розташовані на відстані більш як 20 км по дорогам із твердим покриттям від міст обласного значення та населених пунктів, які мають статус районних центрів, та зон їх доступності. У разі якщо населений пункт (село, селище, місто) розташований у зоні доступності потенційного адміністративного центру та має відповідні кадрові ресурси, фінансове забезпечення і розвинуту інфраструктуру (зокрема, на території якої є загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів, проживає не менше як 250 дітей шкільного і 100 дітей дошкільного віку), такий населений пункт може бути визначений Урядом України як потенційний адміністративний центр спроможної територіальної громади. Потенційні адміністративні центри також можуть бути визначені і щодо інших населених пунктів (сіл, селищ, міст), територія яких не охоплюється зонами доступності потенційних адміністративних центрів, які розташовані на відстані не менше як 20 км по дорогам із твердим покриттям від таких потенційних адміністративних центрів та частково забезпечені інфраструктурою [8, п. 6]. Отже, якщо адміністративним центром ОТГ визначено місто, то мова буде йти про міську територіальну громаду, селище – селищну територіальну громаду, село – сільську територіальну громаду. Протягом 2015-2017 років в Україні створено 413 ОТГ, із 712, передбачених перспективним планом [9]. З них тільки 47 міських територіальних громад, інші сільські та селищні. ОТГ є укрупненою адміністративно-територіальною одиницею, що створилася.

Згідно з п. 4 ст. 9 Закону Уряд України може визнати ОТГ спроможною за умови: 1) утворення в порядку, визначеному розділом II Закону; 2) утворення навколо населеного пункту, визначеного перспективним планом формування територій громад Автономної Республіки Крим, області як адміністративного центру ОТГ; 3) якщо кількість населення ОТГ становить не менше половини кількості населення територіальних громад, які мали увійти до такої ОТГ відповідно до перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області. Спроможна територіальна громада сіл (селищ, міст), за Методикою формування спроможних територіальних громад, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України, – це громада, яка в результаті добровільного об'єднання здатна самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема, у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Отже, ще однією ознакою, для визнання Урядом України ОТГ спроможною, є формування відповідних органів місцевого самоврядування.

Такий висновок підтверджується законодавчо визначеними етапами процесу формування спроможних територіальних громад: розроблення Радою міністрів Автономної Республіки Крим, облдержадміністрацією проекту перспективного плану; схвалення проекту перспективного плану Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною радою; затвердження Урядом України перспективних планів; добровільне об'єднання територіальних громад; *формування органів місцевого самоврядування спроможних* (виділення курсивом – С.О.) територіальних громад [8, п. 4]. До переліку спроможних ОТГ, які пройшли всі етапи формування, у 2016 р. включено 2 ОТГ, у 2017 – 208 громад [10; 11]. За даними Міністерства регіонального розвитку, станом на 30.06.2017 року на фінальних стадіях формування знаходяться 211 ОТГ, із них 120 готові до проведення виборів [9].

Новий етап у сфері децентралізації розпочинається у 2017 р. – добровільне приєднання до спроможної ОТГ [12]. Таким правом наділена суміжна сільська та селищна територіальна громада, яка відповідно до перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, областей належить до такої ОТГ. При цьому, якщо рада ОТГ прийме рішення про відмову у наданні згоди на добровільне приєднання до неї іншої територіальної громади за її згодою, Уряд може скасувати рішення про визнання такої ОТГ спроможною. Проте правові наслідки прийняття такого рішення не визначені законодавством України. Отже, можемо дійти висновку, що ті ознаки, які були виділені як основні та дають можливість виокремити спроможну територіальну громаду серед інших ОТГ, не є вичерпними. Ще однією ознакою є те, що визнана спроможною ОТГ зобов'язана погоджуватися на приєднання суміжних сільських та селищних територіальних громад, які згідно з перспективним планом належать до такої ОТГ. Отже, сільські, селищні та міські ради мають право добровільно тільки вступити у правовідносини щодо формування спроможних ОТГ як суб'єктів фінансової децентралізації, проте ця добровільність обмежена імперативністю з боку державних приписів, а також у цих відносинах відсутня рівність сторін.

Принагідно варто зазначити, що у законодавстві України відсутні відмінності у правовому статусі спроможних територіальних громад та ОТГ, позбавлених статусу спроможності, а також не наділених таким статусом. Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади передбачено надання трансфертів з Державного бюджету *безпосередньо кожному місцевому бюджету* (а не тільки бюджетам ОТГ чи спроможним ОТГ – С.О.). У податкових правовідносинах правовий статус сільських, селищних та міських рад і рад ОТГ не вирізняється. Право бути учасником податкових правовідносин ОТГ було надано тільки з 01.01.2016 року [13], а бюджетних – з 04.03.2015 року [14]. Щодо спроможних територіальних громад, то на сьогодні відсутні норми фінансового законодавства, які б визначали повноваження зазначених суб'єктів у фінансових правовідносинах. Слід відзначити також, що розроблено проект закону № 4773 від 03.06.2016 року, який передбачає доповнення норм Бюджетного кодексу України (далі – БК України) положеннями про спроможні територіальні громади [15]. Водночас цей проект не визначає різниці у правовому статусі спроможних територіальних громад та ОТГ.

Ще однією прогалиною законодавства України слід визнати те, що в законах України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні» та БК України відсутні прямі норми щодо надання ОТГ статусу на рівні міст обласного значення [16; 17]. Такий статус можливо вивести на підставі системного аналізу норм БК України. Так, доходи та видатки бюджетів ОТГ визначаються тими ж нормами, які визначають склад доходів та видатків бюджетів міст обласного та республіканського Автономної Республіки Крим значення, міст Києва та Севастополя, районних бюджетів [17, ст.ст. 64, 69-1, 89, 91]. Згідно з п. 4 ч. 4 ст. 67 БК України ОТГ можуть бути суб'єктами місцевих запозичень. Водночас у законодавчому визначенні поняття «місцеві запозичення» (п. 33 ч. 1 ст. 2 БК України) та у статтях 16 і 74 БК України, які визначають механізм реалізації права місцевих рад на місцеві запозичення, ОТГ як суб'єкти таких відносин не визначені. Слід зазначити, що ОТГ не наділені правом бути суб'єктом місцевих гарантійних відносин, оскільки механізм реалізації відповідних повноважень у сфері місцевих та державних гарантій визначено ст. 17 БК України [2, с. 72].

Держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до ОТГ шляхом надання їй коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади [7, ч. 1 ст. 10]. Право вносити пропозиції щодо надання фінансової підтримки ОТГ належить Раді міністрів Автономної Республіки Крим, відповідній обласній державній адміністрації за поданням сільської, селищної, міської ради ОТГ Уряду України не пізніше 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому передбачається надання такої фінансової підтримки.

Отже, ОТГ є суб'єктами фінансових відносин у сфері міжбюджетних трансфертів: вони мають право на отримання базової та додаткової дотації, субвенцій. Згідно з Додатком № 6 Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» додаткову дотацію з Державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення передбачених з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та

охорони здоров'я мають право отримати обласні бюджети, районні бюджети та бюджети об'єднаних територіальних громад [18]. Міські бюджети не отримують такої додаткової дотації. У 2017 році з 48 бюджетів об'єднаних територіальних громад передбачено перерахування коштів до Державного бюджету як реверсної дотації. Також, здійснюючи фінансову підтримку, держава передбачила перерахувати у 2017 році до бюджетів ОТГ як субвенцію на формування інфраструктури таких громад 8,636324% конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення [19]. Слід зазначити, що 22 проекти від 6 областей на суму 22 млн грн були схвалені Комісією Міністерства регіонального розвитку з розгляду поданих ОТГ проектів, що можуть реалізуватися за рахунок коштів Державного бюджету України на формування інфраструктури [20].

Контроль за відповідністю бюджетному законодавству показників затверджених бюджетів об'єднаних територіальних громад, розпису бюджету, кошторисів бюджетних установ та інших документів, які використовуються у бюджетному процесі, уповноважені здійснювати обласні державні адміністрації. Вони здійснюють також контроль щодо районних та міських (міст обласного значення) бюджетів [17, ч. 1 ст. 115]. Контроль щодо сільських, селищних, міських (міст районного значення) бюджетів здійснюють районні державні адміністрації.

Отже, на підставі системного аналізу норм Закону, БК України, та законів України «Про Державний бюджет України» можна визначити, що міські, сільські та селищні ОТГ, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, у бюджетних правовідносинах набувають повноважень на рівні міст обласного значення без отримання статусу спроможної ОТГ та офіційного статусу міста обласного значення [21]. Відповідний статус зазначених суб'єктів, враховуючи вимоги абзацу 2 ч. 2 ст. 4 БК України слід визначити на рівні норм БК України. Також слід доповнити пункти 33 та 35 ч. 1 ст. 2 та частини 3, 7, 8, 9 ст. 16 та ст. 17 БК України де передбачити право ОТГ та їхніх органів бути суб'єктами відносин місцевого кредиту та місцевих гарантійних зобов'язань [2, с. 71-73]. Водночас надання права ОТГ бути учасниками місцевих гарантійних зобов'язань спричинить потребу внесення відповідних змін до пп. 191.1.38 п. 191.1 ст. 191, пп. 20.1.19 п. 20.1 ст. 20 та п. 1 підрозділу 10 Розділу XX Податкового кодексу України (далі – ПК України) [22].

ОТГ як безпосередній учасник податкових правовідносин бере участь у відносинах, які виникають у процесі встановлення, введення місцевих податків і зборів, а також їх зміні та скасуванні. Водночас, відповідно до пп. 12.3.7 п. 12.3 ст. 12 ПК України, сільським, селищним, міським та радам ОТГ заборонено встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків та зборів для окремих юридичних осіб, фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців, а також звільняти їх від сплати таких податків. Місцевим органам належать також інші повноваження, які пов'язані зі справлянням податків та зборів. Так, для забезпечення можливості справляння податку на доходи фізичних осіб з доходу від надання нерухомості в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм), сільські, селищні та міські ради та ради ОТГ на території яких розташована така нерухомість, наділені правом визначати мінімальну вартість місячної оренди одного квадратного метра загальної площі нерухомості з урахуванням місця її розташування, інших функціональних та якісних показників. Відповідне рішення обов'язково повинно бути оприлюднене у спосіб, найбільш доступний для жителів такої територіальної громади [22, абз. 2 пп. 170.1.2 п. 170.1 ст. 170].

Сільські та селищні ради або ради ОТГ відповідно до абз. 2 пп. 266.9.1 п. 266.9 ст. 266, абз. 2 п. 287.5 ст. 287 ПК України, мають право приймати до сплати безпосередньо до кас платежі від фізичних осіб із плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки від фізичних осіб. Фактичний обов'язок щодо внесення сум податку до бюджету, сплаченого платником-фізичною особою, здійснює сільська, селищна рада. Враховуючи це повноваження сільських, селищних та рад ОТГ, деякі представники науки фінансового права називають їх «збирачами податків» [23, с. 79; 24, с. 39, 480-481]. Також органам місцевого самоврядування належать контрольні повноваження у сфері податків. Зокрема, контроль за виконанням правил маркування благодійної допомоги, яка є звільненою від оподаткування податком на додану вартість, згідно з абз. 7 пп. 197.1.15 п. 197.1 ст. 197 ПК України, покладено на місцеві органи виконавчої влади та податкові органи.

Висновки. Об'єднані територіальні громади на сьогодні є суб'єктом фінансового права, зокрема суб'єктом бюджетних та податкових правовідносин, інститутів правового регулювання публічних доходів та видатків. На підставі системного аналізу норм Закону, БК України, та законів України «Про Державний бюджет України» можна визначити, що ОТГ, які створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад у бюджетних правовідносинах набувають повноважень на рівні міст обласного значення без отримання статусу спроможної ОТГ та офіційного статусу міста обласного значення. Відповідний статус зазначених суб'єктів, враховуючи вимоги абзацу 2 ч. 2 ст. 4 БК України слід визначити на рівні норм БК України. Також слід доповнити пункти 33 та 35 ч. 1 ст. 2 та частини 3, 7, 8, 9 ст. 16 та ст. 17 БК України, де передбачити право ОТГ та їх органів бути

суб'єктами відносин місцевого кредиту та місцевих гарантійних зобов'язань. Водночас надання права ОТГ бути учасниками місцевих гарантійних зобов'язань спричинить потребу внесення відповідних змін до пп. 191.1.38 п. 191.1 ст. 191, пп. 20.1.19 п. 20.1 ст. 20 та п. 1 підрозділу 10 Розділу XX ПК України.

Для забезпечення послідовності у прийнятті рішень органами державної влади при визначенні компетенції ОТГ та спроможних ОТГ слід внести відповідні зміни до законодавства. Законодавчого врегулювання потребують правові наслідки у зміні правового статусу ОТГ у разі скасування Урядом рішення про визнання ОТГ спроможною, а також правовий механізм прийняття такого рішення Урядом України. Тому питання щодо правового статусу зазначених суб'єктів будуть вимагати нових наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 67.
2. Сударенко О.В. Об'єднані територіальні громади – новий суб'єкт бюджетного права / О.В. Сударенко // Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 12-13 травня 2017 р.). – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. – С.71-73.
3. Воротіна Н.В. Деякі теоретичні та правові питання децентралізації бюджетної системи України / Н.В. Воротіна // Вороновські читання (Фінансове право: сучасний стан та перспективи): матеріали міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 5 жовтня 2016 р. / [Редкол.: А.П. Гетьман, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін.] – Київ: Асоціація фінансового права України, 2016. – С. 164-166.
4. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
5. Нашимець-Наумова А.Ю. Децентралізація фінансових ресурсів / А.Ю. Нашимець-Наумова // Вороновські читання (Фінансове право: сучасний стан та перспективи): матеріали міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 5 жовтня 2016 р. / [Редкол.: А.П. Гетьман, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін.] – Київ: Асоціація фінансового права України, 2016. – С. 164-166.
6. Пришва Н.Ю. Питання правового регулювання бюджетної системи України / Н.Ю. Пришва // Вороновські читання (Фінансове право: сучасний стан та перспективи): матеріали міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 5 жовтня 2016 р. / [Редкол.: А.П. Гетьман, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін.] – Київ: Асоціація фінансового права України, 2016. – С. 194-197.
7. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII // Голос України. – 2015. – № 39.
8. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів від 08.04.2015 р. № 214 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 33. – Ст. 963.
9. Вже 120 об'єднаних територіальних громад чекають на рішення ЦВК про призначення перших виборів // Децентралізація влади. Офіційний сайт щодо децентралізації влади. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/6115>.
10. Про визнання спроможними об'єднаних територіальних громад Закарпатської області: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.08.2016 р. № 620-р // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 170.
11. Про затвердження переліку спроможних об'єднаних територіальних громад, у яких відбулися перші вибори депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідно сільського, селищного, міського голови у 2016 році: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 348-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-p>.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо добровільного приєднання територіальних громад: Закон України від 09.02.2017 р. № 1851-VIII // Голос України. – 2017. – № 50.
13. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році: Закон України від 24.12.2015 р. № 909-VIII // Голос України. – 2015. – № 250.
14. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 10.02.2015 р. № 176-VIII // Голос України. – 2015. – № 38.
15. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо добровільного приєднання територіальних громад): Проект Закону № 4773 від 03.06.2016. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59315
16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Голос України. – 12.06.1997.

17. Бюджетний кодекс України, 08.07.2010 р. № 2456-VI // Голос України. -2010. – № 143.
18. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 р. № 1801-VIII // Голос України. – 2016. – № 248.
19. Про затвердження Порядку розподілу у 2017 році конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 р. № 272 // Урядовий кур'єр. – 2017. – № 78.
20. Об'єднані громади вже мають перші проекти, які можуть реалізувати в цьому році за рахунок державної субвенції // Децентралізація влади. Офіційний сайт щодо децентралізації влади. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/6115>.
21. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 25.12.2015 р. № 928-VIII // Голос України. – 2015. – № 250.
22. Податковий кодекс України, 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229-230.
23. Пришва Н.Ю. Податкове право: [навч. посіб.] / Н.Ю. Пришва. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 368 с.
24. Кучерявенко М.П. Податкове право України: [підручник] / М.П. Кучерявенко. – Х.: Право, 2012. – 528 с.

ЧОРНИЙ О. А.,

здобувач кафедри фінансового права
(Університет державної фіскальної служби України)

УДК 347.73

ПРИНЦИП ФІСКАЛЬНОЇ ДОСТАТНОСТІ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ФІНАНСОВО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ

Статтю присвячено аналізу взаємозв'язку між принципами верховенства права й фіскальної достатності. Виявлено особливості співвідношення принципу верховенства права та принципу фіскальної достатності під час податково-правового регулювання. Обґрунтовано роль засади фіскальної достатності як засобу реалізації верховенства права в податкових відносинах і передумови встановлення балансу публічного й законних приватних інтересів суб'єктів публічної фінансової діяльності.

Ключові слова: *верховенство права, фіскальна достатність, податково-правові принципи, правове регулювання податкових відносин, публічна фінансова діяльність.*

Статья посвящена анализу взаимосвязи между принципами верховенства права и фискальной достаточности. Выявлены особенности соотношения принципа верховенства права и принципа фискальной достаточности в налогово-правовом регулировании. Обоснованы роль принципа фискальной достаточности как средства реализации верховенства права в налоговых отношениях и предпосылки установления баланса публичного и законных частных интересов субъектов публичной финансовой деятельности.

Ключевые слова: *верховенство права, фискальная достаточность, налогово-правовые принципы, правовое регулирование налоговых отношений, публичная финансовая деятельность.*

The article is devoted to analysis of the relationship between the principles of the rule of law and fiscal adequacy. The peculiarities and correlation between the rule of law principle and the principle of fiscal adequacy in legal regulation of taxation are revealed. The role of the principle of fiscal adequacy as a means of implementation of the rule of law principle in tax relations is disclosed, the prerequisites for establishing a balance between public and legitimate private interests of subjects of public financial activity are substantiated.

Key words: *rule of law, fiscal adequacy, principles of taxation, legal regulation of tax relations, public financial activity.*

Вступ. Сфера податкових відносин посідає дуже важливе місце не тільки в публічній фінансовій діяльності держави, а й загалом багато в чому є визначальною для існування та розвитку всіх інших видів суспільних відносин. Подібне становище зумовлюється тим, що у ХХІ столітті стало

